

رابطه بین سرمایه روانشناختی و تاب آوری در مادران دارای کودکان با اختلال طیف اوتیسم

شکوفه طاهرآبادی^۱، فاطمه اصغرنژاد^۲ و سمانه خطیبی^۳

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد همدان Shokofetaheri65@gmail.com

۲- کارشناسی ارشد روانسنجی، دانشگاه آزاد تهران شمال Asgharnejad1357@gmail.com

۳- کارشناسی ارشد روانشناسی خانواده درمانی، دانشگاه علم و فرهنگ تهران Samane.khatibi5@yahoo.com

چکیده

هدف این پژوهش بررسی رابطه بین سرمایه روانشناختی و تاب آوری در مادران دارای کودکان با اختلال طیف اوتیسم می‌باشد. روش: پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش را مادران کودکان مبتلا به اختلال طیف اوتیسم تشکیل دادند که فرزندشان در مدارس استثنایی شهر تهران در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ مشغول تحصیل بودند. با روش نمونه‌گیری در دسترس ۱۸۰ مادر این فرزندان به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه تاب آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) و پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷) استفاده شد و نیز برای تحلیل داده‌ها از همبستگی پیرسون استفاده شد. همچنین داده‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS تحلیل شدند. با توجه به نتایج پژوهش، بین سرمایه روانشناختی و تاب آوری مادران رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. نتیجه‌گیری: سرمایه روانشناختی با تاب آوری مادران دارای کودکان با اختلال طیف اوتیسم رابطه مثبت و معنادار دارد.

واژگان کلیدی: سرمایه روانشناختی، تاب آوری، مادران.

مقدمه

اختلال طیف اوتیسم^۱ (ASD) دسته‌ای از اختلال‌های تکاملی سیستم عصبی است که از جمله نشانگان بالینی آن را براساس معیارهای پنجمین ویرایش راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی (DSM-۵)، می‌توان نقص در ارتباط اجتماعی و تعامل و

---

۱ . Autism Spectrum Disorder

نقص در رفتارها و نیز علایق و فعالیت اجتماعی محدود و تکراری نام برد. تظاهر اصلی تر برای نقص اجتماعی در اوتیسم شامل ارتباط چشمی ضعیف و فقدان احساس‌ها یا تقابل اجتماعی و نیز نقص در استفاده از رفتارهای غیرزبانی و نداشتن ارتباط‌های متناسب با سن است که اثراتی چند وجهی و فراگیر بر کودکان مبتلا دارد (انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۱۳). میزان شیوع اختلال اوتیسم، یک در هر ۱۰۰ تولد است و حدود ۵۰ درصد کودکان مبتلا به اوتیسم به سبب محدودیت‌های شناختی یا انطباقی، توانایی اندکی برای زندگی مستقل دارند. این مسئله موجب شده است والدین در طول دوره زندگی خود، زمان بسیاری را به رفع نیازهای فرزندشان اختصاص دهند (ولکمار و پائولز، ۲۰۰۳). اختلال شناختی کودک، مشکلات رفتاری، خلق و خوی تحریک پذیر، بیش فعالی، لجبازی، مشکل‌های تغذیه‌ای، ناتوانی در مراقبت از خود، کارکرد انطباقی ضعیف، نقایص زبانی، اختلال‌های یادگیری خاص، تحمیل محدودیت‌ها بر زندگی خانوادگی، جداسدن از دوستان و خانواده و همچنین نیاز به مراقبت در سراسر عمر، سبب افزایش اضطراب والدین کودکان اوتیستیک می شود (کارست وهانهک، ۲۰۱۲). برخی از مادران این کودکان، فرزند آسیب دیده خود را نشانه‌ای از شکست خویش تلقی می کنند. به ویژه مادرانی که انتظار داشته اند فرزندان آنها هدف‌هایی را برآورده سازند که خودشان در زندگی نتوانسته بدان برسند. این مسئله آنان را با افزایش خطرهای مشکلات روانشناختی مانند افسردگی و اضطراب مواجه می کند (وانو و همکاران، ۲۰۱۴).

تاب آوری ۲، ظرفیت مقابله مؤثر با استرس، فشار روانی و چالش‌های روزمره است (بروکس، ۲۰۰۵). تاب‌آوری مکانیسم یا توانایی بهبودی، به جلو رفتن، دوباره توانا شدن و انرژی از دست رفته را دوباره به دست آوردن و به نتیجه دلخواه رسیدن است (توبرت، ۲۰۱۶). اگرچه تاب‌آوری تا حدی تابع ویژگی‌های شخصی است اما تابع تجربه‌های محیطی افراد نیز هست، لذا انسان‌ها قربانی مطلق محیط یا وراثت نیستند و می‌توان واکنش افراد را در مقابل استرس، رویدادهای ناخوشایند و دشواری‌ها تغییر داد، به طوری که بتوانند بر مشکلات و تاثیرات منفی محیطی، غلبه کنند (نون وهاستینگ، ۲۰۰۹). از سوی دیگر تاب آوری صرفاً مقاومت منفعل در برابر آسیب‌ها و شرایط تهدید کننده نیست، بلکه فرد تاب آور مشارکت کننده فعال و سازنده محیط بیرونی خود است (رایت و همکاران، ۲۰۱۳).

از طرفی یکی از مولفه‌هایی که ممکن است با تاب آوری مادران کودکان با اختلال طیف اوتیسم در ارتباط باشد، سرمایه روان شناختی ۳ است. یکی از عوامل مهم و اثرگذار در بهبود عملکرد روانی سرمایه روان شناختی است (وانو و همکاران، ۲۰۱۴). سرمایه روان شناختی جزو مؤلفه‌های مهم روانشناسی مثبت نگر محسوب می شود. در روانشناسی مثبت نگر بر نقاط قوت افراد و بهبود عملکرد آنها در جنبه‌های مختلف زندگی تأکید می شود (لوتانز و یوسف، ۲۰۰۷). سرمایه روان شناختی از چهار مؤلفه خودکارآمدی (باور به توانایی‌های فردی برای انجام کارهای چالش انگیز)، تاب آوری، توانایی تحمل مشکلات پیش آمده و ادامه کار برای رسیدن به اهداف)، مثبت اندیشی (اسناد اتفاقات مثبت به عوامل دائمی و شخصی) و امیدواری (داشتن انگیزه و هدف در زندگی و پافشاری در راه رسیدن به آنها) تشکیل شده است (لوتانز و یوسف، ۲۰۰۷). هر کدام از این مؤلفه‌ها نقش مهمی می توانند در افزایش توانمندی افراد داشته باشند. در واقع سرمایه‌های روان شناختی را می توان جزو ویژگی‌ها و مهارت‌های مهم و اساسی در نظر گرفت که در صورت برخورداری افراد، آسیب پذیری کمتری در برابر رویدادهای استرس آور از خود نشان می دهند و در نتیجه به احتمال کمتری به فرسودگی دچار می شوند (شی-چانگ، ۲۰۱۲). نتایج بررسی‌های انجام شده نیز نشانگر آن است، افرادی که

از سرمایه روان‌شناختی بالاتری برخوردار باشند، رضایت، نشاط و بهزیستی بیشتری را تجربه می‌کنند (کولبرستون، فولگر و میلز، ۲۰۱۰). و بهتر می‌توانند از منابع موجود و مهارت‌های خود برای حل مشکلات و دستیابی به موفقیت استفاده کنند (لیائو و لیو، ۲۰۱۶).

در پژوهشی که خیرجو، طاهر، فرشباف و اعلائی بر روی بیماران قلبی و افراد سالم انجام دادند مشخص شد که سرمایه روان‌شناختی در افراد بیمار کمتر از افراد سالم است (خیرجو و همکاران، ۱۳۹۵). همچنین در تحقیقی که قره داغی، زمستانی و محمودی انجام دادند مشخص شد که بین ویژگی‌های شخصیتی مادران با سرمایه روان‌شناختی و خلاقیت دختران رابطه وجود دارد (قره داغی و همکاران، ۱۳۹۶).

با توجه به اینکه پژوهش‌های اندکی در زمینه نقش سرمایه روان‌شناختی در پیش‌بینی تاب‌آوری در مادران دارای کودکان با اختلال طیف اوتیسم انجام شده است و با توجه به اینکه چنین مطالعاتی می‌تواند سرآغازی برای انجام مطالعات در مادران دارای فرزند مشکل‌دار باشد و با ارائه نتایج آنها می‌توان در راستای تاب‌آوری آنها گام مهمی برداشت، این مطالعه ضروری به نظر رسید. بر این اساس با توجه به اهمیت پرداختن به سلامت روانی والدین و به ویژه مادران دارای کودکان با اختلال طیف اوتیسم، هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین سرمایه روان‌شناختی با تاب‌آوری در مادران دارای کودکان با اختلال طیف اوتیسم است.

روش

پژوهش حاضر توصیفی تحلیلی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل کلیه مادران دارای کودک با نیازهای ویژه که فرزند با نیازهای ویژه آن‌ها در مدارس ابتدایی استثنایی شهر زنجان در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ مشغول به تحصیل بودند. گروه نمونه شامل ۱۸۰ مادر دارای فرزند اوتیسم بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از ابزارهای زیر استفاده شد:

۱. پرسشنامه تاب‌آوری (CD-RISC): این پرسشنامه را کانر و دیویدسون ۵ در سال ۲۰۰۳ تهیه کردند. در این پرسشنامه، ۲۵ عبارت وجود دارد و هر عبارت بر اساس یک مقیاس لیکرت بین صفر (کاملاً نادرست) و چهار (همیشه درست) نمره‌گذاری می‌شود. بنابراین، حداکثر نمره در این پرسشنامه ۱۰۰ است و نمره هر آزمودنی برابر مجموع نمرات یا کل ارزش‌های به دست آمده از هر یک از سوالات است و میزان تاب‌آوری هر پاسخگو برابر با نمره خام (نمره به دست آمده) تقسیم بر ۱۰۰، ضربدر ۱۰۰ است. میانگین نمره ۵۰ است، نمره کمتر از ۵۰ نشانه تاب‌آوری کمتر و نمره بیشتر از ۵۰ نشانه تاب‌آوری بیشتر است. برای محاسبه پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب پایایی برابر ۰/۸۹ بود و روایی به شیوه تحلیل عاملی برابر ۰/۸۷ بوده است. پایایی این پرسشنامه علاوه بر هنجاریابی اولیه توسط کرمیرزا نیکوزاده (۱۳۸۸) مجدداً با ضریب آلفای کل برابر با ۰/۹۰ به دست آمد. سامانی، جوکار و صحراگرد (۱۳۸۶) اعتبار این مقیاس را به وسیله ضریب آلفا ۰/۸۷ گزارش کردند. مضاف بر اینکه میزان پایایی این پرسشنامه در پژوهش تعیین سهم هوش معنوی و تاب‌آوری در جهت‌گیری زندگی توسط رزم‌پوش اندازه‌گیری شد و مقدار آن برابر با ۰/۹۳۵ بود که نشانگر پایایی بسیار بالای این پرسشنامه می‌باشد (رزم‌پوش، ۱۳۹۱).

۲. پرسشنامه سرمایه روانشناختی (PCQ): برای سنجش سرمایه روانشناختی از پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷) استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۲۴ سوال و ۴ خرده‌مقیاس است که در آن هر خرده‌مقیاس ۶ گویه دارد (۱۲). خرده‌مقیاس‌ها عبارتند از: تاب‌آوری، خوش بینی، خودکارآمدی و امیدواری. اعتبار و پایایی این خرده‌مقیاس‌ها نیز تایید شده است. آزمودنی به هر گویه در مقیاس ۶ درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) پاسخ می‌دهد. برای به دست آوردن نمره سرمایه روانشناختی ابتدا نمره هر خرده‌مقیاس به صورت جداگانه به دست آمد و سپس مجموع آن‌ها به‌عنوان نمره کل سرمایه روان شناختی محسوب شد. در پژوهش لوتانز (۲۰۰۷) همسانی درونی این پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به‌دست آمد. آلفای کرونباخ برای خودکارآمدی=۰/۹۱۷، امیدواری=۰/۸۹۱، تاب‌آوری=۰/۴۴۴، و خوش بینی=۰/۸۹۶ محاسبه شد. در پژوهش لوتانز و اولیو (۲۰۰۷) آلفای کرونباخ و بازآزمون این پرسشنامه به ترتیب ۰/۹۷ و ۰/۸۰ به‌دست آمد (۱۲). در پژوهشی که توسط نریمانی، شاه محمد زاده، امیدوار و امیدوار (۲۰۱۴) انجام شد آلفای کرونباخ این مقیاس ۰/۸۵ گزارش گردید (۱۳). در پژوهش حاضر نیز پایایی پرسشنامه، ۰/۸۸ به‌دست آمد.

جهت گردآوری اطلاعات لازم برای انجام پژوهش و نمونه‌گیری، بعد از اخذ مجوز لازم از اداره کل آموزش و پرورش زنجان به مدارس استثنایی مراجعه کرده و به‌صورت نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۱۸۰ نفر از مادران برای آزمون دعوت شدند. توضیحات لازم را پژوهشگر و همکاران وی درباره چگونگی همکاری و طول مدت‌زمان، تکمیل پرسشنامه‌ها و محرمانه بودن اطلاعات به آزمودنی‌ها دادند. پس از اعلام رضایت، پرسشنامه‌ها جهت تکمیل شدن در اختیار آنان قرار گرفت. پرسشنامه‌ها بدون نام طراحی شده و پس از تکمیل توسط آزمودنی‌ها جمع‌آوری شدند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. تحلیل داده‌ها به‌وسیله نرم‌افزار SPSS ویراست ۲۱ انجام شد.

نتایج

میانگین و انحراف معیار سن مادران به ترتیب ۴۲ و ۶/۱۷ بود. میزان تحصیلات ۷۳ نفر (۴۰/۵ درصد) دیپلم، ۴۷ نفر (۲۶/۱ درصد) فوق دیپلم؛ ۴۳ نفر (۲۳/۹ درصد) لیسانس و ۱۷ نفر (۹/۵ درصد) فوق لیسانس بود. میانگین و انحراف معیار سرمایه روانشناختی به ترتیب ۶۳/۲۵ و ۶/۷۳ و میانگین و انحراف معیار تاب‌آوری به ترتیب ۳۷/۸۶ و ۳/۱۶ بود.

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف اسمیرنف استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. آزمون کولموگروف اسمیرنف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها

سرمايه روانشناختي	تاب آوري
مقدار آزمون	۱/۲۶
سطح معناداري	۰/۱۲

داده‌های حاصل از آزمون کولموگروف - اسمیرنف نشان داد که داده‌های توزیع نرمال دارند و می‌توان از آزمون‌های آماری پارامتری برای بررسی فرضیه‌ها استفاده کرد. برای تعیین میزان و جهت رابطه بین سرمایه روانشناختی و تاب‌آوری از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. ماتریس ضریب همبستگی به منظور بررسی رابطه بین نمرات سرمایه روانشناختی و تاب آوری

تاب آوری	سرمایه روانشناختی
	۱
۱	۰/۷۳
	سرمایه روانشناختی
تاب آوری	

همان گونه که در جدول ۲ مشاهده می شود، بین متغیرهای سرمایه روانشناختی با تاب آوری ($r=0/73$ و $p=0/001$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ یعنی هرچه سرمایه روانشناختی مادران بیشتر باشد، تاب آوری آنان بیشتر خواهد بود.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین سرمایه روان شناختی و تاب آوری در مادران دارای کودکان با اختلال طیف اوتیسم صورت گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که بین سرمایه روان شناختی و تاب آوری این مادران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که این یافته با نتایج پژوهش‌های پیشین کولبرستون، فولگر و میلز (۲۰۱۰) و لیائو و لیو (۲۰۱۶) هم سو است. در تبیین این نتیجه می توان گفت طی سال‌های گذشته، نظریه پردازان سرمایه شناختی کوشیده‌اند با شناسایی و فهم ویژگی‌های شخصی به رشد کیفیت زندگی افراد کمک کنند. ایده‌های مطرح شده در این نظریه این ظرفیت را ایجاد می کنند تا فرد سطح منفی نگری خود را به چالش کشیده و افکار نشخواری خود را تحت تاثیر قرار دهد که این امر به فرد کمک می کند به مانند یک سد محافظت کننده در برابر این افکار نشخواری عمل کرده و آن‌ها را به عقب براند و تاب آوری خود را افزایش دهد (لوتانز، ۲۰۰۲).

به بیان دیگر، وقتی افراد روحیه مثبت‌نگرانه و خوشایندی درباره خود، دیگران و دنیا داشته باشند، خود را مفید و اثربخش می دانند و می توانند زندگی خود را با اندیشه‌ای روشن، دیدی واقع‌بینانه‌تر و با اطمینان بیشتری سپری کنند. سرمایه روان‌شناختی، مادران را تشویق می کند تا تجربه‌های مثبت و خوب خود را بازشناسند و نقش آن‌ها را در افزایش و ارتقای احترام به خود، عزت نفس و بازآفرینی جایگاه خود در خانواده بازشناسی کنند؛ در عین حال توانایی شناخت جنبه‌های مثبت دیگران - مخصوصاً کودک دارای اختلال طیف اوتیسم خود- را نیز کسب کنند (۱۶). آنان هم چنین به دلیل داشتن روحیه مثبت‌اندیشی می‌آموزند که در جهان، موضع فعالی اتخاذ کنند و زندگی خود را شخصاً شکل دهند، نه اینکه هر آنچه بر سرشان می‌آید به گونه ای منفعل بپذیرند. افزون بر این، یاد می‌گیرند ارتباط میان افکار، احساسات و رفتارهای خود را درک کنند و دچار تفکرات نشخواری نشوند. وقتی افراد تفکر مثبت دارند، از روش‌های معمول فکر و عمل خویش فراتر می‌روند و انعطاف‌پذیری و تاب آوری بیشتری خواهند داشت.

آن‌ها هم‌چنین نسبت به آن‌چه در اثر تلاش نصیب آن‌ها شده دیدگاه مثبتی داشته و این دیدگاه موجب می‌شود که افراد موقعیت‌های استرس‌زا را با دیدی مثبت ارزیابی کنند و با نگرشی خوش‌بینانه و با خودکار آمدی و امیدواری کامل با مشکلات مواجه شوند. آن‌ها در مقابله با مسائل با تغییر خودگویی‌های خود از: «من ناتوانم و شکست خواهم خورد» به «من توانمندم و آن را حل می‌کنم» در معرض سختی‌ها قرار می‌گیرند تا مشکلات شخصی و اجتماعی‌شان را حل و خود را شکوفا کنند (لوتانز، ۲۰۰۶).

منابع

خیرجو، اسماعیل، طاهر، محبوبه، فرشباف مانی صفت، فرناز، اعلائی، پروانه، مقایسه تحمل ابهام، سرمایه روانشناختی و سبک‌های مقابله ای بیماران قلبی و افراد سالم، فصلنامه روانشناسی سلامت، دوره پنجم، شماره هجدهم، تابستان ۱۳۹۵، ۱۵۲-۱۴۱.

شیخ‌الاسلامی، علی، محمدی، نسیم، سیداسماعیلی، نسترن، مقایسه استرس والدگری، شادکامی و انعطاف پذیری شناختی مادران دارای فرزند کم توان ذهنی و ناتوان یادگیری، ناتوانی‌های یادگیری، دوره پنجم، شماره چهارم ۱۳۹۵، ۴۲-۲۵.

قره داغی، علی، زمستانی، مهدی، محمودی، جعفر، بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینانه مادران با سرمایه روانشناختی و خلاقیت فرزندان، فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی، دوره دوازدهم، شماره چهل و پنجم، بهار ۱۳۹۶، ۲۱۹-۲۰۱.

American Psychiatric Association. (۲۰۱۳). Diagnostic and statistical manual of mental disorders: (DSM-۵). Fifth Edition. Washington, USA: American Psychiatric Publishing; ۲۰۱۳: ۸۴-۸۵.

Brooks, R. B. (۲۰۰۵). The power of parenting. In R.B. Brooks & S.coldstein (Eds), hand book of Resilience in children, (۲۹۷-۳۱۴).

Culbertson SS, Fullagar CJ, and Mills MJ. (۲۰۱۰). Feeling good and doing great the relationship between psychological capital and well-being. J Occup Health Psychol. ۱۵(۴):۴۲۱-۳۳.

Karst, JS. and Van Hecke AV. (۲۰۱۲). Parent and family impact of autism spectrum disorders: A review and proposed model for intervention evaluation. Clin Child Fam Psychol Rev. ۱۵(۳): ۲۴۷-۲۷۷.

Liao RX and Liu YH. (۲۰۱۶). The impact of structural empowerment and psychological capital on competence among Chinese baccalaureate nursing. Nurse Educ Today. ۳۶: ۳۱-۳۶.

Noone, S. J. and Hastings, R., P. (۲۰۰۹). Building psychological resilience in support staff caring for people with intellectual disabilities: pilot evaluation of an acceptance based intervention. Journal of Intellectual Disability, ۱۳(۱), ۴۳-۵۱.

Luthans F and Jensen SM. (۲۰۰۲). Hope: A new positive strength for human resource development. Hum Resour Dev Rev. (۳): ۳۰۲-۳۰۴.

Luthans F, Youssef CM, and Avolio BJ. (۲۰۰۷). Psychological capital: Developing the Human Competitive edge. Oxford, UK: Sage, ۲۰۰۷.

Shi-chang D. (۲۰۱۲). The Relationship between Self Efficacy, Academic Motivation and Procrastination among College Students of Engineering. Journal of guizhou normal college. ۱(۸): ۱-۸.

Tubbert, S. J. (۲۰۱۶). Resiliency in emergency nurses. Journal of Emergency Nursing. ۱, ۴۲(۱): ۴۷-۵۲.

Vanno V, Kaemkate and W. Wongwanich S. (๒๐๑๔). Relationships between Academic Performances, Perceived Group Psychological Capital and Positive Psychological Capital of Thai Undergraduate Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. ๑๑๕: ๓๒๒๕-๓๒๓๐.

Volkmar FR, Pauls D. (๒๐๐๓). Autism. *The Lancet*. ๒๐๐๓; ๓๕๒(๙๓๑๐):๑๑๓๓-๑๑๔๑.

Wright, M., Masten, A. S., and Narayan, A. J. (๒๐๑๓). Resilience processes in development: Four waves of research on positive adaptation in the context of adversity. In S. Goldstein and R.B. Brooks (eds.). *Handbook of Resilience in Children* (pp ๑๕-๓๗). New York: Springer.

Relationship between psychological capital and resiliency in mothers of children with autism spectrum disorder

Shokoofeh taherabadi^۱, Fatemeh asgharnejad^۲ & Samaneh khatibi^۳

^۱-Master degree of clinical psychology, free university of Hamadan,
Email@Shokofetaheri۶۵@gmail.com

^۲-Master degree of psychometry, free university of Tehran north,
Email@Asgharnejad۱۳۵۷@gmail.com

^۳- Master degree of family therapy psychology, university of science and culture of Tehran,
Email@Samane.khatibi۵@yahoo.com

Abstract

Aim: The purpose of this study was to investigate the relationship between psychological capital and resiliency in mothers of children with autism spectrum disorder. **Method:** This study was a descriptive correlational study. The statistical population of the study consisted of mothers of children with autism spectrum disorder whose children were educated in special schools in Tehran during the academic year of ۲۰۱۹-۲۰۲۰. ۱۸۰ mothers of these children were selected using available sampling method. Conner and Davidson Resiliency Questionnaire (۲۰۰۳) and Lutans Psychological Capital Questionnaire (۲۰۰۷) were used for data collection. Pearson correlation was used for data analysis. Data were analyzed by SPSS software. **Results:** According to the results, there is a positive and significant relationship between psychological capital and resiliency of mothers. **Conclusion:** Psychological capital has a positive and significant relationship with resilience of mothers in children with autism spectrum disorder.

Keywords: psychological capital, resiliency, mothers

